

Sekce IV. sjezdu historiků umění

1/ Umění, moc a politika

Garanti sekce: Hynek Látal, Anna Pravdová, Jana Zapletalová a Tomáš Winter

Forma: konferenční (moderovaný sled příspěvků)

Sekce se bude zabývat problematikou vztahu umění, politiky a moci napříč dějinami a v širokém pojetí tohoto tématu. Bude řešit otázky spjaté s politickou angažovaností umělce (umělecká tvorba jako odraz a reflexe politiky či přímo jako nástroj mocenského boje, a to ať už proti totalitářským či dílčí politické zvržení, nebo naopak jako podpora vládnoucího režimu, strany apod.). V rámci chápání umění jako propagandy se bude sekce věnovat vztahu výtvarného díla k určité ideologii a jeho využívání jako nástroje moci. Nemělo by přitom jít jen o hledání ikonografických souvislostí, ale i o využití přístupu, který chápe znázornění jako neoddelitelnou součást sociálních procesů nadvlády a kontroly. Sekce nastolí i další otázky: Jestliže umělec svým dílem vytváří „oficiální“ či naopak neoficiální obraz své doby, jaký vliv má jeho dílo na pozdější zpětné interpretace historických a politických událostí a jak se politika zmocňuje staršího i novějšího umění a zneužívá ho ve svůj prospěch.

2/ Umění, liturgie a náboženské akce ve veřejném prostoru

Garanti sekce: Jan Klípa a Aleš Mudra

Forma: konferenční (moderovaný sled příspěvků)

Návrh vychází vstříc aktuálně oživenému zájmu o studium funkce obrazů a architektury v rámci bohoslužebných obřadů a obecněji o společenskou funkci náboženského umění. Příspěvky by se měly týkat následujících okruhů otázek:

- liturgie a prostor (formy a funkce architektury),
- liturgie jako politikum a jako umění,
- možnosti mezioborového výzkumu zařízení kostelů ve světle liturgických textů (praktické potřeby běžné liturgie, sváteční liturgické inscenace),
- prameny k dějinám liturgie – prameny k dějinám umění,
- role výtvarných děl v rámci veřejných liturgických i paraliturgických shromáždění a procesí, podíl na formulaci a propagaci náboženských a politických idejí,
- veřejné formy kultu obrazů a jeho negace,
- umění jako prostředek konfesionalizace,
- utrakvistická liturgie – umění utrakvismu.

Sekce se primárně zaměřuje na staré umění, vítány však budou i příspěvky týkající se 19. a 20. století.

3/ Umění a politika v mimoevropské oblasti

Garanti sekce: Markéta Hánová, Petra Polláková a Filip Suchomel

Forma: konferenční (moderovaný sled příspěvků)

Každé politické zřízení a oficiální ideologie dokázaly využít umění k vlastní propagaci a jako důležitý nástroj formování společnosti a nejenak je tomu i v případě většiny mimoevropských oblastí. Vzhledem k historickým okolnostem se zde střídaly místní a zahraniční vlivy často politického charakteru, které pronikly i do kulturní a umělecké sféry. Ve sledovaném období politické klima často ovlivňovalo budování kontaktů na poli umění a kulturní výměny,

formovalo umělecké postoje tamní společnosti, zasahovalo do toho, jak byly tyto kultury vnímány a přijímány v Evropě. Problematika kulturní komunikace mimoevropských zemí s Evropou bývá často ovlivňována politickou situací také v současné době.

V rámci sekce věnované mimoevropskému umění a jeho vztahu k politice bychom se rádi zaměřili především na tyto základní tematické okruhy:

- jak lze charakterizovat vztah umění a politiky v mimoevropských zemích, tj. jakou měrou a jakým způsobem sloužilo umění vládnoucím vrstvám, jakým způsobem umění formovalo politické dění ve sledované oblasti, ale i v Evropě,
- v jakých případech dokázalo umění politickým tlakům vzdorovat či v jaké době bylo umělecké vyjádření zcela oproštěné od politických vlivů,
- jak jsou v moderním a současném asijském umění zachyceny ideje národní kulturní identity a genderové stereotypy,
- do jaké míry ovlivnily politické zájmy prezentaci a utváření sbírek mimoevropského umění ve světě.

4/ Umění jako prostředek národní a státní reprezentace

Garant sekce: Jindřich Vybíral

Forma: konferenční (moderovaný sled příspěvků)

Umění jako prostředek politické reprezentace nepatří k oblíbeným tématům dnešního dějepisu umění. Mnozí badatelé nadále sdílejí přesvědčení moderních umělců, že tvůrce je vázán pouze měřítky umění, nikoliv ohledy na státní moc – ať již pozitivními, nebo negativními.

Úkolem sekce je proto ukázat, jak zejména moderní umění, architektura a design v Čechách ve 20. století přispívaly k formování národní a kulturní identity: jak se umělecké instituce a média podílely na procesu integrace moderního národa; jaká úloha jim připadla při budování samostatného československého státu a jaké společenské funkce v jeho rámci měly naplňovat; jak „národní“ či „státní“ umění reflektovalo politické a sociální proměny v průběhu 20. století; jakou úlohu naplňuje „národní“ či „státní“ umění v současnosti a jak současné české umění, architektura a design artikulují problém národní či kulturní identity.

5/ Umění vystavovat: kurátor jako interpret a tvůrce

Garant sekce: Milena Bartlová

Forma: konferenční (moderovaný sled příspěvků)

Kurátoři výstav se v praxi setkávají s mnoha otázkami, jimž se u nás dosud věnuje jen malá teoretická pozornost. Vytvoření, instalace a prezentace výstavy jsou jednak interpretačním médiem, jednak svébytnou tvůrčí činností. Sekce se zaměří na činnost kurátora v muzeu umění, na specifiku tvorby stálých expozic, ale zároveň také na přípravu výstav a kurátorskou praxi v oblasti současného umění, kde se kurátor mění z interpreta v tvůrčího spolupracovníka umělců. Zvláštní pozornost by se mohla věnovat rovněž vztahu mezi vědeckou a kurátorskou prací, instalacím konceptuálního umění a pozici „kunsthistorika“ ve „světě umění“.

6/ Památková péče v roce 2012: hodnoty – systém – odpovědnost

Garanti sekce: Jan Beránek a Richard Biegel

Forma: kulatý stůl

Kauza domu čp. 1601/II, Václavské náměstí 47, jehož demolice byla schválena, odkryla všechny slabiny památkové péče v naší zemi. Jde pouze o špičku ledovce, protože obdobných případů, kdy navždy zmizí doklady kulturního dědictví zejména v intravilánu měst, existuje v současnosti celá řada. Během posledních dvaceti let se zásadním způsobem proměnila památková péče, změnili aktéři a především relativizoval systém hodnocení kulturního dědictví. Ukazuje se, že systém památkové péče v daném nastavení a zažitém způsobu fungování je na, či spíše za hranicí funkční způsobilosti a v dané podobě již nadále není schopen plnit své poslání ochrany památek.

Diskusní kulatý stůl si klade za cíl pojmenovat hodnoty kulturního dědictví, které by měly být chráněny, ujasnit místo a odpovědnost všech účastníků v rámci systému památkové péče a také specifikovat roli uměleckého historika v něm. Snahou je dobrat se podstaty problémů a nastínit možná řešení.

Navrženy jsou tři diskusní bloky, které by měly reprezentovat základní skupiny aktérů působících v procesu ochrany a nakládání s kulturním dědictvím. V prvním bloku vystoupí umělečtí historikové a teoretici památkové péče, ve druhém zástupci odborné a výkonné složky památkové péče, ve třetím pak praktikující architekti a zástupci investorů. Přesná specifikace témat bude určena na jaře příštího roku, aby byla zajištěna jejich aktuálnost. Garanti sekce následně vyzvou vybrané osobnosti k účasti v jednotlivých blocích diskuse.